

הר גריזים והר עיבל

1. רש"י יהושע פרק ח
(ל) אז יבנה וגו' - פרקה זו כחובה מוקדם ומאוחר שמיים שעברו את הירדן עשה כן:
(לכ) ויכתב גם על האבנים - הן הגה האבנים האמורים למעלה לאחר מעשה זה קפלו הסיד מעליהם והביאו הגלגל:

2. רד"ק יהושע פרק ח
(ל) אז יבנה - אז כשעברו ישראל את הירדן ואין מוקדם ומאוחר בתורה כי כן כתיב בספ' תורת משה והיה ביום אשר תעברו את הירדן וגו' והקמות לך אבנים גדולות ושדת אותם בשיד ובנית שם מזבח וגו' ואז הותרו הבמות כל זמן שהיו בגלגל וכן אמרו רבותינו ז"ל בו ביום עברו את הירדן ובאו להר גריזים ולהר עיבל והביאו את האבנים ושדו בשיד וכתבו עליהם את כל דברי התורה ובנו מזבח והעלו עולות ושלמים ואכלו ושתו ושמחו וברכו וקלסו וקפלו את האבנים ולנו ואמרו אין הבמה נותרת אלא על ידי נביא שנאמר אז יבנה יהושע ומלת יבנה עתיד במקום עבר ויבא זה עם קשר מלת אז בהרבה מקומות כמו אז ישיר משה אז ישיר ישראל אז יבדיל משה אז ידבר יהושע אז יבנה שלמה אז תבאנה אז יקהל שלמ':

3. רש"י דברים פרק כז
(טו) וסם בסחר - כל האחרים שנים עשר כנגד שנים עשר שבטים וכולה עבירות שרגילים להיות בסחר הם כמו שאפרש בכולם חוץ משנים שרגילים להיות פעמים בגלוי ופעמים בסחר, והן ע"ז ומכה רעהו ולכך פירש בשניהם בסחר. שעל עבירות שבגלוי לא באו להקלל, כי בית דין יענשוהו על הגלויות כמו שכת' בסוף כל הקללות הנסמכות ל"י אלהינו, הוא יקח נקמה מן הנסמכות שהרי נתקללו בשם הקב"ה, אצל הגלות לנו ולבנינו עד עולם לעשות את כל דברי החורה הזאת, מלקות סקילה שריפה הרג וחנק. הלא תראה אין כחוב כאן "אחר שוכב עם אשת רעהו" כי מה לו ליכנס בבית אחרים ולא יליו עליו. מקלה אביו במקום בית גידולו, אין אחרים רגילים שם. וכן משוי' גבול בגנבה הוא עושה, שאם יראה, ימחה בילו. וכן משנה עור ומטה משפט, כל אילו דברי סחר. שכתב עם אשת אביו זהו במקום שהוא גדל שם ואין רואה. עם כל זהמה אין זה כי אם בסחר. וכן אחותו. חתנתו, האם רגילה בבית בניה:

4. תלמוד בבלי מסכת סוטה דף לג עמוד ב

ברכות וקללות כיצד? כיון שעברו ישראל את הירדן כו'. תנו רבנן: (דברים יא) הלא המה בעבר הירדן - מעבר לירדן ואילך, דברי רבי יהודה, (דברים יא) אחרי דרך מבוא השמש - מקום שהחמה זורחת, (דברים יא) בארץ הכנעני היושב בערבה - אלו הר גריזים והר עיבל שיושבין בהם כותיים (דברים יא) מול הגלגל - סמוך לגלגל, (דברים יא) אצל אלוני מורה - שכם, ולהלן הוא אומר: (בראשית יב) ויעבר אברם בארץ עד מקום שכם עד אלון מורה, מה אלון מורה האמור להלן שכם, אף כאן שכם.

...רבי אלעזר אמר: הלא המה בעבר הירדן - דאי מעבר הירדן ואילך, הלא כתיב (דברים כז) והיה בעברכם את הירדן, אחרי דרך מבוא השמש - מקום שהחמה שוקעת, בארץ הכנעני - ארץ חוי היא, היושב בערבה - והלא בין הרים וגבעות הן יושבין! מול הגלגל - והלא לא ראו את הגלגל!
רבי אליעזר ב"י אומר: לא בא הכתוב אלא להראות להן דרך בשינה כדרך שהראה להן בראשונה, דרך - בדרך לכו ולא בשדות וכרמים, היושב - בשוב לכו ולא במדברות, בערבה - בערבה לכו ולא בהרים וגבעות.

5. תלמוד ירושלמי מסכת סוטה פרק ז דף כא טור ג ה"א

ה"ג/ הלכה ג' הלא המה בעבר הירדן מן הירדן ולהלן אחרי דרך מבוא השמש מקום שהחמה זורחת בארץ הכנעני היושב בערבה מול הגלגל אצל אלוני מורה זה הר גריזים והר עיבל שבין הכותים דברי רבי יהודה
ר' אליעזר אומר אין זה הר גריזים והר עיבל של כותים שנאמר הלא המה בעבר הירדן מן הירדן ולהלן אחרי דרך מבוא השמש מקום שהחמה שוקעת בארץ הכנעני אילו בין החוי היושב בערבה אילו בין ההרים מול הגלגל אין כאן גלגל אצל אלוני מורה אין כאן אלוני מורה

מה מקיים רבי אלעזר הר גריזים והר עיבל שתי גבושיות עשו וקראו זה הר גריזים וזה הר עיבל
על דעתיה דרבי יהודה מאה ועשרים מיל הלכו באותו היום

על דעתיה דר' אלעזר לא זזו ממקומן

תני רבי אליעזר בן יעקב אומר לא בא הכתוב אלא להשוות להן את הדרך ולומר בדרך ילכו ולא בשדות כיישוב ילכו ולא במדבר בערבה ילכו לא כהרים אמר רבי אלעזר בר' שמעון נמיתי לסופרי כותים זייפתם תורתכם ולא הועלתם לעצמיכם כלום שהכתבתם בתורתכם אצל אלוני מורה שכם והלא ידוע שהוא שכם אלא שאין אתם דורשין לגזירה שזה ואנו דורשין לגזירה שזה נאמר כאן אלוני מורה ונאמר להלן אלוני מורה מה אלוני מורה האמור להלן שכם אף אלוני מורה האמור כאן שכם וכדרכי ישמעאל דרבי ישמעאל אמר כל ביאות שנאמרו בתורה לאחר ארבע עשרה שנה נאמרו שבע שכיבשו ושבע שתילקו ודכוותה לא נאמרו ברכות וקללות אלא לאחר ארבע עשרה שנה התיב רבי חנניה קומי רבי מנא והכתיב והיה בעברכם את הירדן תקימו את האבנים האלה אמ' ליה אבנים הקימו אותן מיד ברכות וקללות לאחר ארבע עשרה שנה נאמרו.

6. בראשית רבה (וילנא) פרשה עט ד"ה ז ויקן את

ז ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו וגו' במאה קשיטה, א"ר יודן בר סימון זה אחד משלשה מקומות שאין אומות העולם יכולין להונות את ישראל לומר גזולים הן בידכם ואלו הן, מערת המכפלה, ובית המקדש, וקבורתו של יוסף, מערת המכפלה, דכתיב (בראשית כג) וישמע אברהם אל עפרון וישקול אברהם לעפרון, בית המקדש, דכתיב (ד"ה = דברי הימים = א כא) ויתן דוד לארנן במקום וגו', וקבורתו של יוסף (בראשית לג) ויקן את חלקת השדה, יעקב קנה שכם.

תוספות

7. חולין דף ו ע"א

אמר רב נחמן בר יצחק: דמות יונה מצאו להן כראש הר גריזים - במדקש יס שהיא עמות טוכים שהעמין יעקב תחת האלה בהר בשכם (בראשית לה):

8. סנהדרין דף קב עמוד א

וילך רחבעם שכם כי שכם בא כל ישראל להמליך אתו, תנא משום רבי יוסי: מקום מזומן לפורענות. בשכם עינו את דינה, בשכם מכרו אחיו את יוסף, בשכם נחלקה מלכות בית דוד.

9. ילקוט שמעוני שמואל א רמז קו

ויאמר ה' אל שמואל שמע בקול העם (הזה), תני ר' שמעון בן יוחאי אומר לא אותך מאסו כי אותי מאסו וכו', בשלשה דברים עתידים למאוס "במלכות שמים", "ובמלכות בית דוד", "ובבנין בית המקדש", אימתי מאסו שלשתם בימי ירבעם, הדא הוא דכתיב ויען איש ישראל ויאמרו אין לנו חלק בדוד זו מלכות שמים, ולא נחלה בבן ישי זו מלכות בית דוד, איש לאהליו ישראל ולא לבית המקדש אל תקרי לאהליו אלא לאלהיו. א"ר סימון בר מגסיא אין ישראל רואין סימן גאולה לעולם עד שיחזרו ויבקשו שלשתם, הדא הוא דכתיב אתר ישובו בני ישראל ובקשו את ה' אלהיהם זו מלכות שמים, ואת דוד מלכם זו מלכות בית דוד, ופחדו אל ה' ואל טובו זה בית המקדש: וימאנו העם לשמוע. ר' הונא ור' ירמיה בש"ר שמואל בר ר' יצחק לפי שכתוב עד אנה מאנתם לכך כתיב וימאנו העם. חד קצר מת ושבק ליה חד ברא והוה אמיה מובלא ליה לאומנות והוה עריק מובלא ליה לכנישתא והוה עריק אמרה כל סמא דמלתא אנא מובלא ליה לאומנותיה דאבוהי. אזלא זיהבתיה גבי תבריה דאבוי אמר ליה הילך אלפיה אומנותיה דאבוי, הוה מעיל ליה והיידא אמר ליה חליש רישיה דגומיתא והוה מחליש רישיה ורגליה, אזל טעין ליה גבי אמיה אמר לה הילך תהא קברא ליה, לפיכך עד אנה מאנתם וימאנו העם: